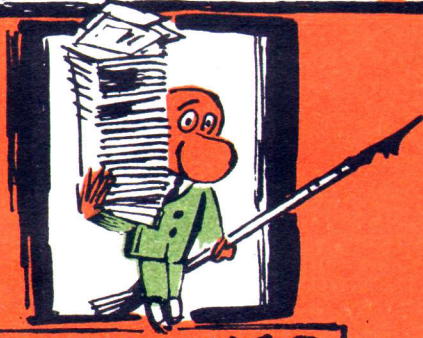

Фредір Максимчук

БІБЛІОТЕКА ПЕРЦЯ

№ 158

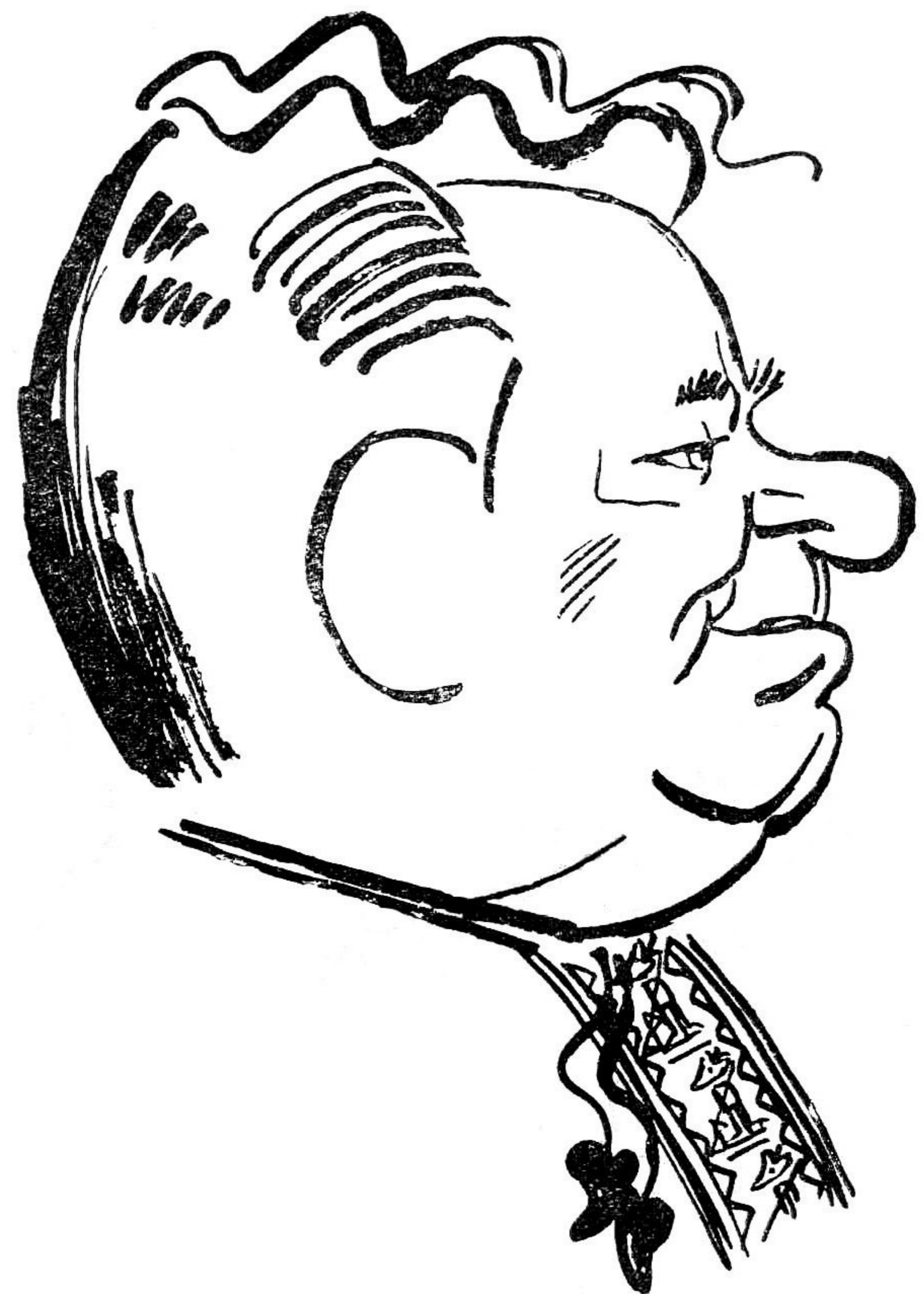

Федір Маківчук

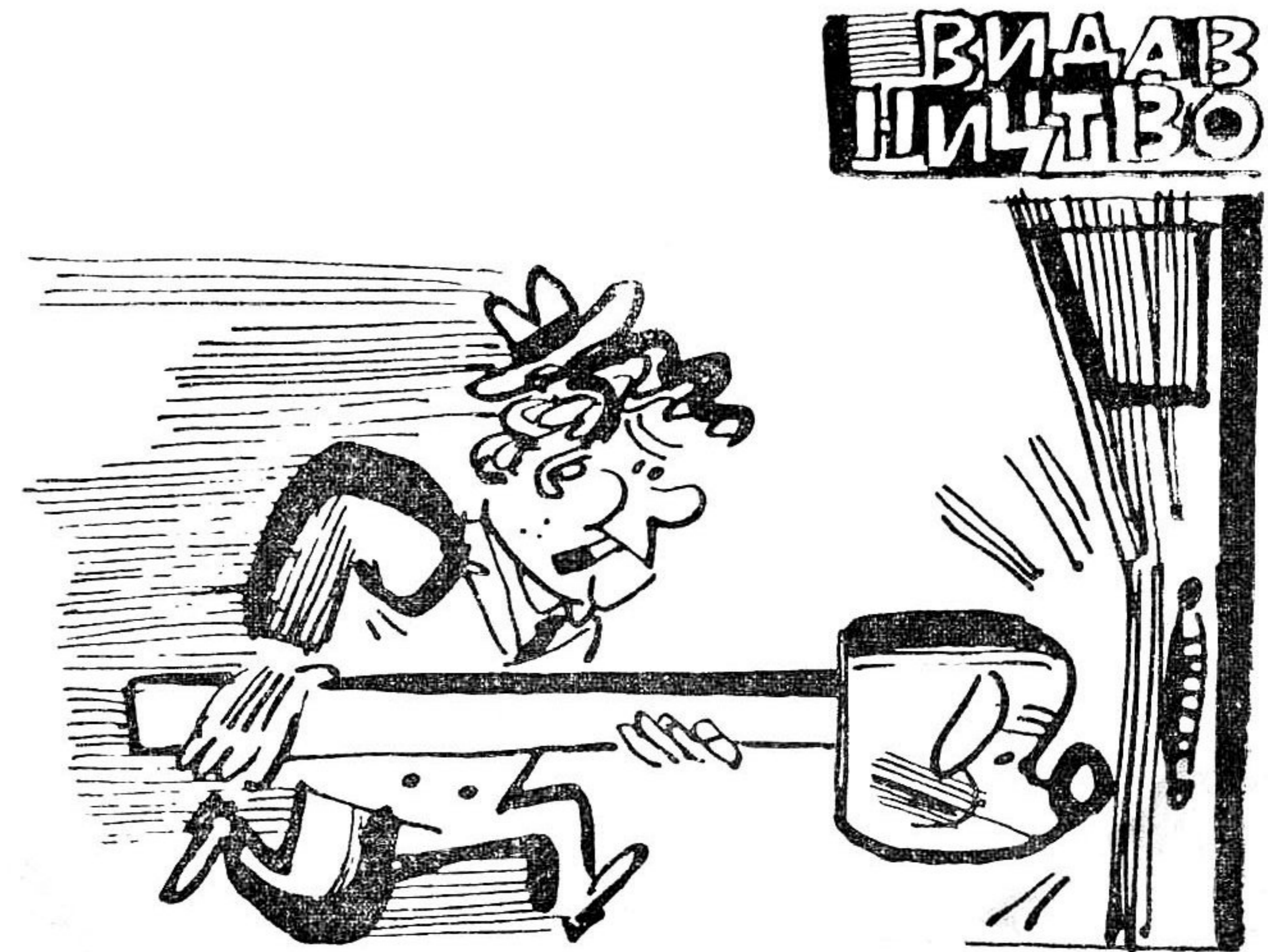

ІЛЮСТРАЦІЇ А. ВАСИЛЕНКА

«РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»
1972

Федір Маківчук
Дружній шарж.

СВИНІ НЕ ВИННІ

Наприкінці сорокових років Онисим Жуйка, буди ще штатним нарисовцем сільськогосподарської газети, написав роман «Свині не винні», у якому широко зобразив боротьбу за розвиток свинарства в одному передовому радгоспі. На досвіді свиноферм цього господарства Онисим Жуйка переконливо довів, що кожна свиня шестимісячного віку, поставлена на відгодівлю, легко може дати один кілограм приросту живої ваги за добу, якщо господарському взятися за підготовку кормів і комплексну механізацію виробничих процесів.

Це відкриття було квінтесенцією роману.

Виробничі романи в ту пору ще тільки зароманювалися, були, так би мовити, літературними Колумбами в цьому жанрі, і «Свині не винні» дістали схвальну оцінку критики. У зоотехнічному журналі «Тваринництво і життя» молодий критик Яць Пильний, широко привітавши появу першого художнього твору Онисима Жуйки, висловив тверду впевненість, що саме таким книгам належить майбуття. Принагідно критик відзначив: «Дуже прикро, що таких творів, як «Свині не винні», у нас ще обмаль. Я глибоко переконаний, що, коли б їх більше з'являлося на наших книжкових полицях, то в найближчі два-три роки колгоспи й радгоспи республіки успішно виробляли б по 160 цнт свинини на кожні 100 га сільськогосподарських угідь».

Невдовзі Онисима Жуйку прийняли до Спілки письменників, після чого він, розуміється, залишив чорноробське, клопітке газетярство й перейшов на «творчі хліба».

Не бачив я після того Жуйку, мабуть, років з п'ятнадцять. І нових творів його не зустрічав. Взагалі його ім'я якось зникло з сторінок преси. Правда, років два тому в літературній газеті промайнула така заміточка:

«Висловлюю сердечну подяку всім організаціям, установам, а також усім шанувальникам мого таланту, які щиро привітали мене з моїм славним п'ятдесятиріччям і побажали мені нових плідних творчих успіхів. Онисим Жуйка».

А після того знову — ні слуху, ні духу.

А вчора зустрів Жуйку персонально, зустрів у шумному підземному переході на Хрещатику.

— Безпрецедентно! — вигукнув автор роману «Свині не винні». — Безпрецедентно, матері його ковінька! Живемо в одному місті, а не бачились цілу вічність.

— Такі прецеденти, — кажу йому, — у великих містах стають нормою, і нікого вже не дивують. Київ — це тобі не Крижопіль, де всі на виду, а третє місто в Союзі за кількістю населення. Тут буває, що живеш з людиною в одному будинку, в одному під'їзді, а не бачишся з нею по два-три роки.

— Да, ти як у воду дивився! — погодився Жуйка, міцно, навіть надуже міцно стискаючи мою руку своєю п'ятірнею. — Вік подивів одійшов у небуття.

Мудро сказав Онисим Жуйка, але все-таки він мене здивував і навіть вразив. Незважаючи на свої ювілейні літа, автор роману «Свині не винні» був свіжий, як гідропонний огірок. По-модерняцькому зодягнутий, чисто поголений (мій приятель Василь Минко чомусь зве таких «дішовими піжонами») — Жуйка аж пашів енергією і козацьким здоров'ям. Американці в таких випадках завжди захоплено вигукують:

— О-кей! Ви маєте вигляд на десять тисяч доларів!

Я, признаюся, теж не міг стримати свого захоплення:

— Тебе, — кажу, — Онисиме, ніби законсервували. Не беруть тебе ні роки, ні пороки.

Жуйка гучно зареготався і так ляснув мене п'ятірнею по плечу, що я присів.

— А якої халери вони мають мене брати? Хай вони беруть моїх ворогів. А мені, брат, молодіти треба, бо мені, брат, творити треба.

— Вірно кажеш, Онисиме. Краще бути молодим, ніж старим, здоровим, ніж хворим, багатим, ніж бідним. Це дуже мудра істина, і ти, бачу, правильно її дотримуєшся.

— Стараюся, брат, але не завжди це вдається. Фортуна, брат, то така відьма, що так і норить на кожному кроці до тебе задом повернутися. Ти ж, гадаю, читав мій відомий роман «Свині не винні»? Два видання, слава богу, витримав, прекрасну пресу мав, у сільських бібліотеках в чергу на нього читачі записувалися. Успіх, знаєш, окрилює, дає нову наснагу, і я взявся за другу частину роману. Десять років збирав і вивчав матеріал, повіриш, міг би вже захистити дисертацію на звання доктора зоотехнічних наук, — а потім п'ять років каторжної роботи за письмовим столом. Писав, переписував, правив, шліфував. Знаєш, я не належу до тих літераторів, що хапаються, як циган молотити, пишуть за принципом: косо-криво, аби живо. А потім ще й хизуються: «У мене вже десять книг вийшло», «А в мене п'ятнадцять!» Я завжди кажу собі: «Не поспішай, Онисиме, пиши фундаментально! Не в кількості щастя. Грибоедов написав одну п'єсу «Горе от ума», а став безсмертним. Василь Стефаник написав тільки одну книгу новел, а став класиком світової літератури».

— Коли ж ти порадуєш читачів своєю другою книгою, Онисиме?

— Боюсь, що не скоро, — сумовито одповів Жуйка. — Уже два роки каменем лежить рукопис

у видавництві, без всякого руху. Ти ж знаєш, які типи верховодять тепер у видавництвах! Понабирали туди отих патлатих інтелектуалів, а що вони тямлять у літературі? Їм подавай слиняві віршики модних поетес, їм подавай «мої бронзові хтиві стегна», «мої соски немов багнети» й тому подібну сексуальну мішуру, а земна, актуальна проза, проза від ріллі і ферми їм у носі крутить. Та й рецензентів на свій копил підбирають. Прислали мені торік рецензію — видно, теж якийсь патлань намурижив, — і, уявляєш, що воно, падлюка, пише? Пише воно буквально таке: «Роман — це завжди художня література, а художня література — це завжди людинознавство. А в книзі Онисима Жуйки «Сало у свині на язиці» більше свинознавства, ніж людинознавства». Уловив, куди воно гне? Та ще яхидничає, спірохета патлата. Варто, мовляв, порадити авторові, хай запропонує свій твір сільгоспвидавові. Може, там зацікавляться його свинями. Бачив онаніста нещасного! Воно буде роз'яснювати Жуйці, що таке художня література. Мамі своїй, падло, роз'ясни!

Я давно помітив, що роз'ятрене авторське самолюбство страшніше ревнощів Отелло. Фізично відчуваю, що в Онисимових грудях починає стугоніти і клекотати, як у кратері вулкана, й пробую швиденько перевести розмову в інше річище.

— А ти б, — кажу, — Онисиме, поки проб'єш другу книгу, згадав би молодість та пішов би знову в газету. Ти ж, здається, непоганим нарисистом був.

Але мій неоковирний маневр тільки підлив масла в огонь. Жуйка зміряв мене таким поглядом, що

мені під ложечкою залоскотало. Його знову про-
рвало:

— Може, ти ще порадиш мені піти літпрацівни-
ком районної газети? — сердито одрубав Онисим.
— Ні, брат, Жуйка ще не впав так низько, щоб
корпіти в прокуреній редакції і строчити замітки
про вивозку гною. Газетярство для Жуйка — давно
пройдений етап. Жуйка насамперед людина твор-
ча. Жуйка — відомий романіст, а не жовторотий
початківець. Та й взагалі, де це ти в чорта бачив,
щоб солідний літератор десь у канцеляріях штани
протирав?

— А що ж тут поганого, — пробую заперечува-
ти. — Панас Мирний все своє життя на державній
службі свої генеральські штани протирав, а які
твори лишив нам. Золота класика! А згадай біо-
графію Михайла Коцюбинського...

— Ха-ха-ха! — злорадно розсміявся Онисим
Жуйка. — Згадала баба дівера, що хороший був!
Не ті, брат, часи!

— Ну да, але ж жити на щось треба і в наш
час.

— А ти думаєш, що я сиджу, склавши руки й
жду милостині від патланів з видавництва?

— А що ж ти робиш?

— А я виступаю на платних літвечорах, пропа-
гую художнє слово.

— І вистачає на прожиття?

— Та жити можна. А весною, літом та й восени
відомий письменник взагалі на розхват. Особливо
на периферії. Візьми Одесу або Крим. Знаєш,
скільки там санаторіїв, пансіонатів, будинків відпо-

чинку — тільки встигай, аби тільки пороху виста-
чило. Часом чотири виступи в день тягнеш.

— А що ж ти читаєш?

— Читаю уривки з свого роману «Свині не
винні».

— І не набридає?

— Та бува, що й набридає.

— І що ж ти тоді робиш?

— Як це що? Розповідаю, як я збирав матеріали
до другої частини свого роману «Сало у свині на
язиці», на записки відповідаю. Публіка, брат, тепер
культурна, — до літературного процесу падка —
так що на хліб хватает. Але ти не думай, що Жуйка
хлібом єдиним живе на світі. Жуйка ще не збира-
ється здавати своє гостре перо до музею. Я таки
проб'ю свою нову книгу, хоч би ті патлані там гоп-
ки скакали. Жуйка так просто не здається!

Онисим глянув на годинника і протяг мені свою
п'ятірню.

— Ну бувай, брат, бо спішу на виступ. Тут про-
ходить республіканський семінар інструкторів по
боротьбі з шкідниками садів, і в мене о шостій ве-
чора творча зустріч з ними.

І вже одійшовши, ще раз оглянувся і вигукнув
батьоро:

— А другу частину свого роману я таки проб'ю.
Я тим патланям ще покажу, де у свині сало! Будь
певен...

І, мабуть таки, проб'є. Здоровий же, як дуб,
нівроку...

**ЯК ПИЛИПКО
ЗА КООПЕРАЦІЮ ПОСТРАЖДАВ
(Майже драма)**

Де в кого, може, брови підскочать од подиву. Що за новина? Що за дисонанс? З яких це пір гумористи драми почали писати?

Мені аж смішно робиться, коли подумаю, як часом люди помиляються. Недавно один товариш на повному серйозі писав мені: «Ах, лирики-сатирики, веселая вам жизнь, привыкли вы к веселости, вам чуждый драматизм».

Дехто, їй право, переконаний, що гумористи не знають, що таке сум, що таке розпач, що таке сльози, що живуть вони не гірше, як жив Адам у раю до скандальної історії з яблуком. Ні печалі тобі, ні воздыханія! Пописують собі всякі веселі історії, з ранку до вечора надривають свої запалі животи од реготу та і все. Дехто мислить собі, що вони весело сміялися навіть того ферального дня, коли оголосили про підвищення цін на коньяк і шампанське!

Дехто навіть мислить собі, що редакційна пошта теж є невичерпним джерелом гомеричного реготу. Казав мені недавно один знайомий:

— Дозвольте хоть один раз пошту вашу редакційну почитати.

— А чого це, — питаю, вас потягло на нашу редакційну пошту?

— Та так. Посміятися од пуза хочеться.

Це вам ще одна помилка. Повірте мені, що за двадцять п'ять років роботи в «Перці», я тільки один раз насміявся «од пуза», читавши чергову пошту. На очі мені потрапила відповідь із Херсона на одну сумну-пресумну скаргу одного робітника, якому мудрегелі з поважної обласної інстанції всучили путівку в такий санаторій, де ще не ступала нога жодного представника нашої «сильної статі». Відповідь ця була страшенно коротка, страшенно бюрократична, але в той же час страшенно смішна.

Цитую дослівно: «Сообщаем, что Херсонская облинстрахкасса действительно выдала гражданину Куренкову В. Д. путевку в санаторий «Куяльник» (гинекологический отдел). Эту путевку гражданин

Куренков не змог использовать, поскольку она ему противопоказана».

Повірте мені ще раз, коли читаєш нашу редакційну пошту, то більше сердишся, сумуєш, обурюєшся, аніж смієшся. А часом і плачеш.

Дозвольте мені почати це майже драматичне оповідання теж зі сліз. І не тому, що я хочу довести, що гумористам ніщо людське не «чужде», що їм не «чуждй» навіть драматизм, а тому, що вчора я справді плавав. Плавав, читаючи листа малого Пилипка — учня другого класу Сингаївської школи, власноручно ним написаного до «Перця». Невправні дитячі рядки у кількох місцях порозпливалися синіми плямами од гірких авторських сліз і були промовистими свідками тієї глибокої драми, яку пережив Пилипко. Я дивився на ці плями сумними очима Ромео і теж не міг втримати сліз глибокого свого співчуття скривдженій душі скаржника.

Висловлюючись по-дорослому, постраждав малий Пилипко ні за цапову душу. Постраждав, вірніше, за кооперацію.

Пилипко так і пише: «Кооперація винна, а мене мама віником набили». Уявляєте, яка це образа для людини, яка це гірка несправедливість! А все, як свідчить Пилипко, почалося так. В суботу Пилипкова мама вчиняла тісто на пироги. Засипала вже в макітру муку, залила теплим молоком, вбила десяток яєць, всипала склянку цукру, а коли діло дійшло до солі, в сільниці — ані грама.

— Ой, леле! — забідкалась мама, — я ж забула, що солі треба купити.

У хаті, крім малого Пилипка, нікого не було.

— Пилипцю, голубчику, — сказала мама, —

хутенько збігай у крамницю. Купиш мені кіло солі, дитинко.

Пилипко не став однікуватись, хоч саме робив уроки. Коли мама кажуть, то треба. Він надягнув кепочку, поклав у кишеню мамині мідяки й побіг до крамниці, навіть не попросивши двадцять копійок на цукерки, як це завжди в таких випадках бувало. Малий Пилипко дуже, дуже любить цукерки. Так любить, що цукерки їв би, на цукерках спав би і цукерками вкривався б. Але пироги Пилипко теж любить, та коли ще з вишнями.

Тож Пилипко однаково був у добрім настрої і часу даремно не гаяв. Ну, може, там хвилину-другу затримався коло подвір'я баби Одарки, де саме їхній півень-галаган із сусідським півнем почав битися. Пилипкові, звичайно, дуже кортіло додивитися, чим скінчиться ця одчайдушна півняча дуель, але свідомість обов'язку взяла гору над спортивним азартом.

Не чекаючи фіналу поединка, Пилипко побіг далі.

Коло крамниці зібралось душ десять людей. Тому треба мила, тому сірників, тому оселедців, тому цукру, тому солі, а на дверях крамниці пудовий замок висить.

— То тільки в нашій Сингаївській крамниці такі порядки! — гомонять люди. — Захочеться Коцюрубі — торгує, не хочеться — не торгує. (Коцюрuba — це продавець Сингаївської крамниці).

Пилипко слухає ці розмови і спокійно жде собі, поки прийде дядько продавець, а він не йде та й годі. А мама ждуть солі і певно вже сердяться. Хіба

вони знають, що крамниця замкнена? Їм що — їм тільки пироги зараз у голові.

Не знав малий Пилипко (та й звідкіль йому знати було), що Коцюрuba то є типовий представник того «вільного козацтва» в кооперативній сітці, котре немилосердно псує торгівлю, а заодно і людські нерви не в одному селі і селищі, і від котрого ніяк не може одкараскатись наша шановна споживча кооперація.

Чи то в кооперативного керівництва не вистачає духу, щоб раз, але гаразд, гукнути на «вільних козаків»: «Ану, киш із-за прилавка, щоб духу вашого там не було!», чи, може, без них на світі сумно жити, чи, може, ще якась причина на те є, не знаю, але «вільне козацтво» почуває себе подекуди в сільській торговельній сітці, як у боженьки за пазухою. Що хоче, те й робить. Хочє — торгує, хоче — гуляє.

Гуляє подекуди навіть більше, ніж торгує. Гуляє на Тройцю, гуляє на Петра й Івана, гуляє на Маковея, гуляє на Спаса, гуляє на Пречисту, гуляє на Покрову, гуляє на Михайла, гуляє на різдво, гуляє на водохреща, гуляє на весіллях, гуляє на хрестинах та іменинах.

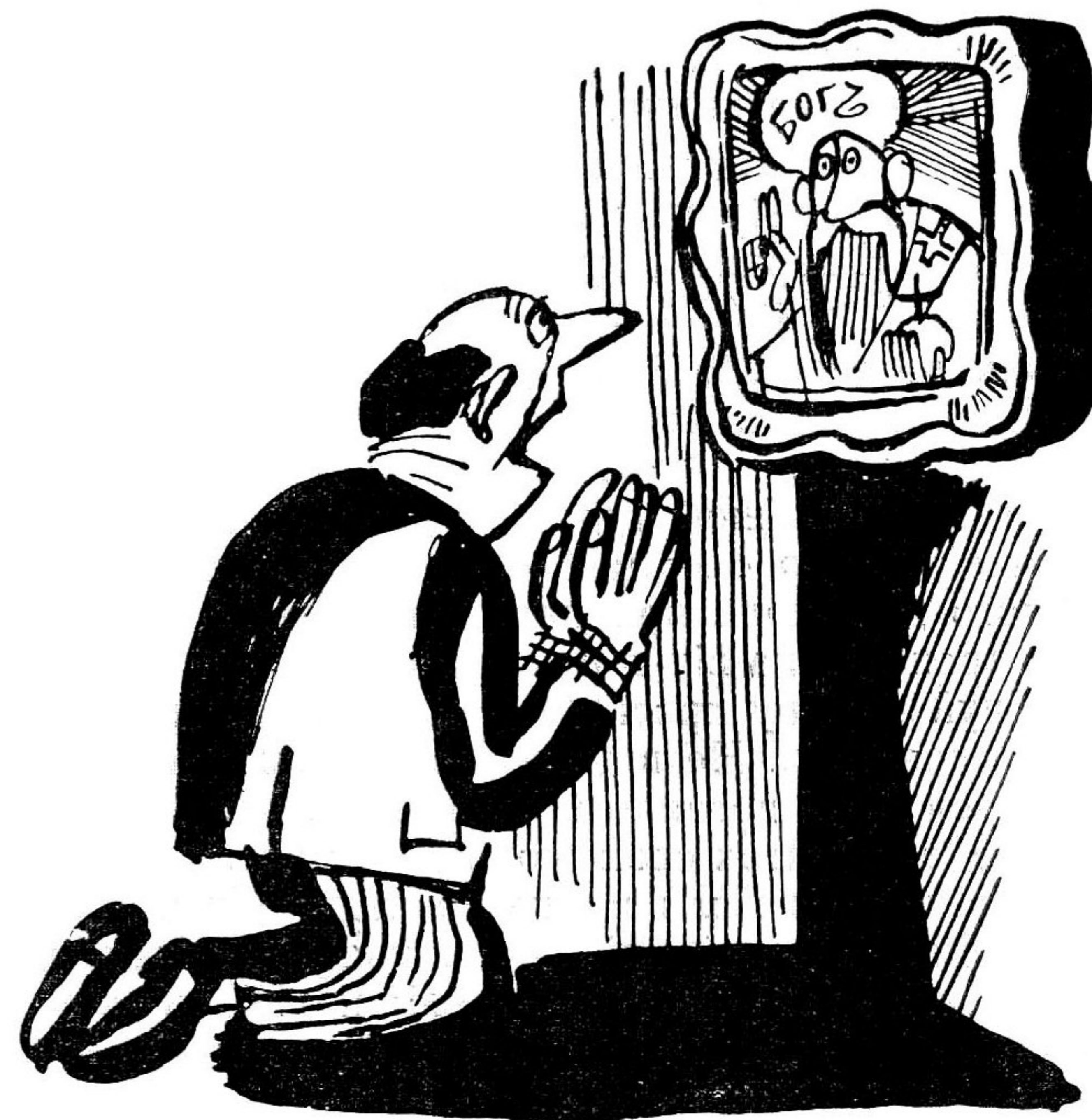
А крамниця — на замку, а горопашному покупцеві одне лишається — сідлати березового рисака і чимчикувати в сусіднє село або в райцентр за найменшим дріб'язком.

Пилипко чесно простояв біля крамниці майже дві години та ще й поплатився за це. Мама вінком набили. «Чому, — кажуть, — не прийшов швиденько і не сказав, що крамниця замкнена, я б у сусідів солі позичила»...

Плакав малий Пилипко, гарячі сльози втираючи, до самісінького вечора. Плакав, може, не так од маминого віника, як від образи й несправедливості.

І я розумію Пилипка. Чому мама не одшмагала віником Коцюрубу, а на Пилипкові свою злість зігнала? Де ж тут справедливість?

Просто злість бере, коли подумаєш, як часто на цьому світі б'ють не тих, кого слід бити!

МОЛИТВА БАТЬКА

Господи-боже наш, вседержителю і благодворцю великий! Ти сотворив багато всіляких благ на світі білому. Ти сотворив добро. Ти сотворив любов. Ти сотворив найбільше чудо з усіх чудес — дітей наших милих, втіху і надію нашу світлу!

За це тобі шана сердечна, за це тобі дяка наша

довічна. За це тобі, боженьку милий, ми сотворили пісню нашу крилату, пам'ятник тобі нерукотворний наш і денно та нічно з натхненням співаємо:

Как поют соловьи,
Полумрак, поцелуй на рассвете,
И вершина любви, —
Это чудо великое — дети...

Тож прошу тебе і молю тебе, боже наш мило-сердний, сотвори ще одне благо: пошли мені пенсію персональну, пошли мені віку довгого і здоров'я дужого, щоб годний був я чудо твоє найбільше, а чадо моє наймиліше — прогодувати аж до того дня, коли прийдеться віддавати тобі душу мою трепетну на вічне покаяння.

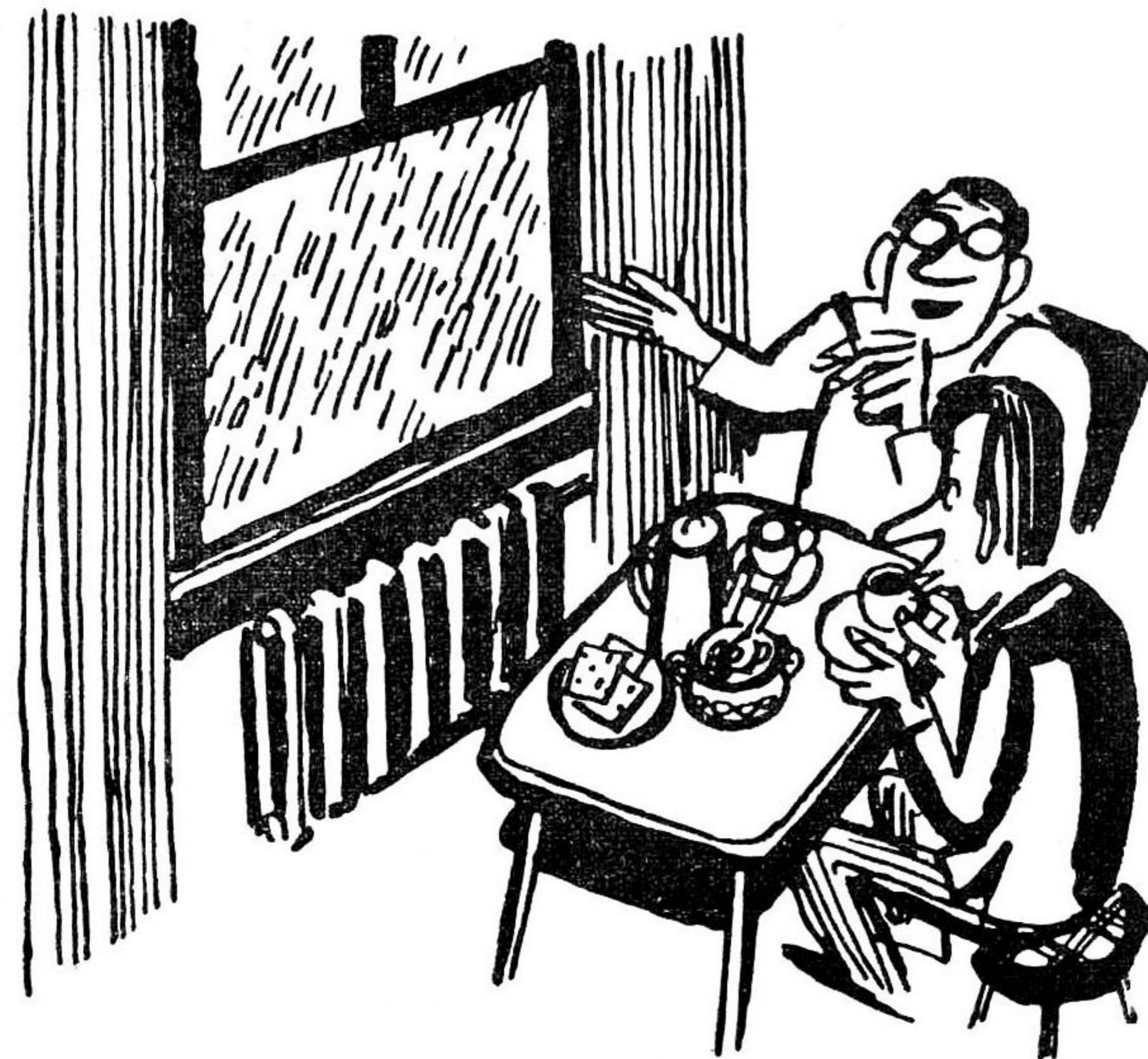
Почуй мольну просьбу мою, благодворцю наш, і не відмов мені. Не відмов, бо на землі в нас вважаються нині поганими ті батьки, котрі не здатні прогодувати діток своїх до самої смерті.

Не відмов, а тим паче не приведи, боже, щоб я — раб твій і слуга вірний — доживав віку на харчах діток своїх милих, втіхи і надії нашої світлої. Не нада, боженьку! В діток наших і свого клопоту багато.

Зроби так, щоб останню свою пляшку кефіру я купив за свої гроші і випив у своїй хаті. Прошу тебе і молю тебе об тім!

А якщо ти, боженьку, скажеш — ні! — то я возглаголю тобі відповідь свою одразу: пошли мені краще смерть сьогодні, зараз же пошли — в бабушку і в бога душу мати! — як сказав великий поет нашої епохи.

Амінь!

ЗРАЗКОВИЙ ПЛЕМІННИК

Я одержав нову квартиру на Микільській Борщівці. Теплим травневим вечором приїхав до мене з Нивок мій племінник Вячик поздоровити з новосіллям.

Ну, з такої нагоди моя дружина накрила стіл. Сидимо, вечеряємо, розмовляємо. Вячик дуже цікавий співрозмовник, розумний, дотепний і взагалі зразково вихований юнак. Він уже студент третього курсу політехніки, але, уявіть собі, без дозволу матері навіть у кіно не ходить. «Мамо, можна?», «Ма-

мо, дозволь» — і не інакше. Не так, як ото нинішні — не питаючись, куди хоче, туди йде, що хоче, те й робить. За це я його найбільше люблю.

Десь біля десятої за вікном блиснуло, вдарив розкотистий весняний грім, і дощ полив, як із відра.

— Будеш, Вячику, в нас ночувати. Куди ж тобі в таку даль та в такий дощ вибиратися.

— Сердечно дякую, — каже Вячик, — тільки дозвольте, я на хвилиночку вискочу.

Чекали ми його, чекали та й полягали спати. Коли це десь уже опівночі задзвонив дзвоник. Я схоплююсь з ліжка і до дверей.

— Хто там?

— Це я, — чую голос Вячика.

Відчиняю двері, а він стоїть мокрий, як хлющ, і винувато посміхається.

— Де це ти був? — питаю.

— А я збігав додому і попросив маму, щоб дозволила у вас переночувати.

ЗВЕЛИ НАКЛЕП

(Сценка на товариському суді)

У напівпідвальній кімнаті житлового кооперативу «Затишок-2» товариський суд розглядає справу слюсаря-водопровідника Плюйка, котрий звинувачується у безпробудній п'ятиці, вимагательстві й дебошах.

— Встаньте, громадянин Плюйко, й щиросердно розкажіть товариському судові, що вас штовхає на систематичну п'ятику, вимагательство й дебоші? — спокійним голосом досвідченого педагога питає голова суду.

Громадянин Плюйко, не піднімаючись з табурета й не удостоївши членів товариського суду навіть коротким поглядом, кинув десь у простір контрзапитання:

— А какая ето ворона, ето самое, накаркала вам, што я п'ю систематично?

— При чім тут ворона? Про це говорить вся громадськість «Затишку-2», — знову спокійним тоном перервав Плюйка голова суду. — І я радив би вам, громадянин Плюйко, висловлюватись делікатніше. Не забувайте, що тут вам не забігайлівка, а товариський суд!

В кімнаті — шум, голоси обурення. Чути різкий жіночий голос: «За ним кутузка давно плаче, а ви його громадськістю настращать хочете!»

Але це не справляє на Плюйка анітакусінького враження. Він тільки усміхається зухвало.

— А ви міне, ето самое, назовіть парочку хамілій етой самой своєї громадськості. Я хочу одним

глазом зиркнуть на нію на всяк случай! Ну, где вони, єто самое, єті ваші свідетелі?

Із задніх рядів знову прорвався різкий жіночий голос:

— Він ще свідків вимагає, ханига окаянний! Ти спершу на ніс свій синющий зиркни, то вже кращого свідка й шукати не треба.

Плюйко ліниво підвівся з табуретки, повернувся на різкий жіночий голос, а потім до членів суду.

— Гражданка Шкаралупенко подзволяють себе, єто самое, публічно оскорблять достоїнство простого советського работяги. Я предупреждаю: єслі суд січас же не прикратить цього здіватільства над моєю лічностю, то я січас же, как говориться, не одходя од каси, подзволю собі, єто самое, заінтересоваться носом указаной гражданки Шкаралупенко.

У кімнаті одразу, як по команді, запала німотна тиша (мешканці «Затишку-2» свої кадри добре знають). Навіть чути стало, як б'ється об шибку оса-заброта.

— Я ще раз закликаю вас, громадянин Плюйко, до порядку, — попереджає голова суду, — прошу відповідати по суті.

— Єто другой разговор! По суті, єто самое, я согласін, — гучно шморгнувши жирним сизим носом, одповідає Плюйко. — Так вот. Нікакой я не вимагатель, єто самое, і не дебошір. Єто безпардонная на меня клівета і вообщє брехня, єто самое, на простого советського слесаря-водопроводчика. Ну єслі я, єто самое, одремонтую кран, єто самое, і говорю, што за єтот мой труд положено трьошку, а мне гражданка Шкаралупенко суйот, єто самое, рваний рупчик, то я терпїть такого

свинства, єто самое, не привик. Обратно ж і про систематическую выпивку, єто самое, грубая на меня клевета і наговор.

Голова товариського суду не втерпів і знову попередив Плюйка:

— Я прошу вас, громадянин Плюйко, говорити судові правду, а то у вас виходить як у тій байці: і я не я і хата не моя! Може, ви тут нам ще скажете, що й пить ніколи не пили?

— Зачем я врать, єто самое, буду. Врать я не люблю. П'ю, єто самое, но не систематичеськи, как ви тут, єто самое, говоріте. Я п'ю, єто самое, только в двух случаях жізні.

— Що ж це за случаї такі? — питає голова товариського суду.

— Во-первых, когда є, єто самое, сільодка в магазинах, а, во-вторых, кода нет, єто самое, сільодки в магазинах. А ви, єто самое, слушаїте разніє брехні разних Шкаралупинчих, єто самое...

* * *

Я був на тім суді, слухав громадянина Плюйка і гірка дума роїлася у моїй голові. Отак зведуть наклеп на простого радянського трудягу, а ти потім ходи — виправдовуйся.

Ходи доказуй, єто самое, што ти не верблюд!

—————

ЗА МУДРИМ ПРИНЦИПОМ

До прокурора Златопільського району зайшов не молодий уже відвідувач, явно сільського походження.

— Хочу, щоб ви дали мені консультацію.

— В якому питанні?

— Та не в питанні, а в судовій справі.

— У якій судовій справі?

— Та присудили мені рік примусовки за самогонваріння. То ви скажіть — оскаржувати рішення суду, чи, може, й не рипатися?

— Краще не рипатися, бо можуть ще один рік доточити.

— От спасибі вам. Отак точнісінько мені й вишнєпільський прокурор сказав.

— А при чім тут вишнєпільський прокурор?

— Та я ж з Вовнянки Вишнєпільського району родом.

— А до мене чого ви прителіпалися?

— Та, знаєте, подумав: одна голова добре, а дві ще краще.

ПРАВИЛЬНО ФОРМУЛЮВАТИ

Я ще раз переконався, як то багато важить правильно сформулювати свою думку, вірно підібрати слово.

Є в мене один приятель, який страшенно любить випити на дурійку, але страшенно не любить, коли йому хтось скаже:

— А воно, мабуть, серце не болить, коли п'єш на шармака.

Він негайно ображається:

— От після цього вір, що людина людині брат і друг!

Одного разу я заступився за свого приятеля.

— Навіщо ви, хлопці, ці уколи робите? При чім тут шармак? Іван Федорович просто любить випити на громадських засадах.

Іван Федорович аж розцвів.

— Оце, — каже, — правильна формуліровка. Постав ще сто грам.

Бачите, що то значить вірно думку свою сформулювати? А в нас часом не зважають на цей фактор, коли вирішують навіть серйозніші питання. Скільки раз я чигав у постановах таке:

«Товариш ім'ярек не справився з роботою».

Питається: а чому не сформулювати так: «Товариш ім'ярек працював добре, але з роботою не справився». І змін небагато, і людська гідність лишилась неуцімленою.

Давайте будем правильно формулювати!

ПО НАУЦІ

Прислали в колгосп новоспеченого зоотехніка, випускника сільськогосподарського інституту. Невдовзі приходить до нього завптахофермою.

— Порадьте, Петре Івановичу, що робити, — каже, — кожного дня кури дохнуть та й дохнуть.

— А чим ви їх годуєте? — питає зоотехнік.

— Та чим прийдеться. То ячменем, то вівсом.

— То дуже погано. По науці курей належить годувати просом.

Минає кілька днів.

— Петре Івановичу, знову здохло 150 курей.

— А якою водою ви їх поїте? — питає зоотехнік.

— Звичайною, з криниці.

— То дуже погано. По науці курей треба поїти тільки теплою водою.

Минає тиждень.

— Петре Івановичу, знову здохло сто курей. Ваші поради щось не допомагають. Може, наука знає якісь кращі рекомендації?

— Послухайте, мій голубе, — каже новоспечений зоотехнік. — Наука має ще дуже багато радикальних рекомендацій, але ви скажіть мені, чи багато ще у вас на фермі курей лишилося?

ЯК ПОКІНЧИЛИ З ПОРІДЛЯМ ШАЙТАНА

(Східна легенда)

В однім королівстві процвітала анонімщина. Вона породжувала в країні нездорову атмосферу взаємної підозри і недовір'я, сіяла міжусобиці і роздори. Дійшло до того, що анонімки почали писати на самого короля.

Не витримав король, спалахнув благородним королівським гнівом.

— Я покінчу з цим чорним поріддям шайтана! — крикнув у гніві своїм благороднім король і видав грізний маніфест, у якому наказав міністрові двора, усім правителям провінцій, усім канцеляріям королівства спалювати анонімні листи, не читаючи їх.

По всьому королівству запалали кострища з анонімок, але анонімщина не припинялася.

Ще дужче розшаленів король і наказав скликати раду наймудріших мудреців королівства свого.

— Порадьте мені, о наймудріші із мудрих, як покінчити з анонімщиною? — спитав Король мудреців.

Піднявся один старий, старий мудрець і сказав:

— Відрубати пальці правої руки всім анонімщикам, і я запевняю, о мій повелителю, що анонімщині настане кінець.

По всьому королівству почали ловити анонімщиків, рубали їм пальці на правій руці, але анонімщина не припинялася.

Король місця собі не знаходить. Він звелів ще раз скликати раду наймудріших.

— О, наймудріші із мудрих, — говорить король,

— порадьте, що далі робити. Рубаємо пальці, аж гай гуде, а анонімщина не припиняється.

Піднявся другий мудрець і радить:

— Рубайте анонімщикам обое руки по самісінькі лікті. Інакше чорного поріддя шайтана ти не збереш, о наш повелителю!

По всьому королівству засвистіли сокири, руки летіли, як дровиняччя, але анонімщина не припинялася.

Місця собі не знаходить король, раду наймудріших мудреців утрете скликає.

— Так що ж ще робити, о наймудріші із мудрих? Руки рубаємо, аж гай гуде, а анонімщина не припиняється!

Піднявся тут же один мудрець, старенький, маленький, біла борода аж по коліна, і каже королю:

— Звели, о наш повелителю, одрізати вуха всім тим, хто анонімщиків слухає.

І що ви гадаєте? Минув місяць, і анонімщину ніби верблюду язиком злизав. Ніби й не було її!

А переповів я цю давню легенду зовсім не для того, щоб давати комусь практичні рекомендації на сьогоднішній день. Я згадав про неї просто тому, що сам не люблю анонімщини.

БЕЗ ШПАРГАЛКИ...

Сидимо з приятелем рано-пораненьку на березі лісового озера й вудимо карасів. Карасі тут рідкісні — золотаві. Виважиш його із води, і він так сяйне у проміннях вранішнього сонця, що тобі здається, ніби ти упіймав не карася, а самородок живого золота.

Картина просто божевільна! Та ще коли нагадати, що це чародійство відбувається у супроводі солов'їних трелів, то ви зрозумієте мене, що до райського блаженства лишається тут буквально один крок.

Один лісовий соліст сів на гілочку верби, під якою я вмовстився на пеньку, і смачно купається у

теплому сонячному промінні. Він зовсім близько од мене — два метри, не більше.

— Богдане,—тихо шепчу своєму приятелю, який сидить трошки далі, — іди глянь на живого солов'я. Тільки обережно — не сполохай.

Богдан підкрався до верби, глянув на соловейка й іронічно усміхнувся.

— Зараз, — кажу, — він заспіває нам свою ранкову серенаду зблизька.

Богдан ще раз глянув на співуна й ще раз іронічно усміхнувся.

— Не заспіває, а зацвірінькає.

— Чому зацвірінькає?

— А тому, що це такий соловей, як я турецький султан. Це звичайний польовий горобчик.

— Ні, соловей! Польові горобці в ліс не залітають.

— Кажу тобі, що польовий горобець. Можу закластись на дві пляшки вірменського.

І, немовби рятуючи мене од неминучого програшу, сіренька птаха енергійно тріпнула крильцями, зажмурила оченята-намистинки і зацвірінькала так весело, так завзято, що на вербовій гілці затремтіло листячко. Зацвірінькала класично! Зацвірінькала чисто по-гороб'ячому, уберігши в моєму гаманці шістнадцять трудових карбованців, а може, й більше.

Але я не меркантильний і не про гроші подумав у ту мить на березі лісового озера.

Я подумав, повірте мені, про інше. Я подумав: що то значить, коли виступають не по шпаргалці. Одразу видно, що то за птах!

СИЛЬНИЙ ХАРАКТЕР

— Не мороч мені голови своїм Найдою, — сердито обірвав мене Паша, коли я почав хвалити Миколу Найду. — Характер! Характер! Який там у нього характер? Драгли, а не характер! Десять років пив. Чорно пив. По тижню на роботу не виходив, часто й дома не ночував. Я тоді теж думав, що в нього характер.

Сидимо, бувало, в «ригалеті», п'ємо «Біміцин», а я й питаю: «А що, Микольцю, на роботі тобі не влетить за прогул?» «Ха! — сміється, — знайшов чим лякати! Ти мені, Пашо, нагадуєш зараз одного хлюпика, котрий питав капітана корабля, чи не страшно йому по морях весь час плавати». А що ж тут страшного? — здивувався капітан. «Ну як що, — каже хлюпик. — Бувають же всякі катастрофи на морі, буває, що весь екіпаж на дні морському гине»... Тоді капітан і питає хлюпика: «А ви не боїтеся кожної ночі в ліжку лягати?» «А чого це я маю ліжка боятися?» «Як чого? — каже капітан. — Статистика свідчить, що 99 процентів людей умирає саме в ліжку». Так що не будь, Пашо, хлюпиком і не задавай мені дитячих питань. Ти мій характер знаєш — пив і буду пити, хай навіть каміння з неба падає.

Потім десь він зник. Місяців зо два його не бачив, а вчора зустрів на вулиці. Чистенький такий, випрасуваний, поголений, при галстуку. Аж сяє весь. Ну, кажу, на ловця і звір біжить. Пішли, Микольцю, перекинемо по гранчаку, а то на похмілля черепок розколюється! «А я, каже, став у сухий док». Як це розуміти? Що значить «сухий док»? —

питаю. «А розумій так, що я більше не п'ю. Зав'язав». Я його аж за лоба помацав. Що стряслося? — питаю. «Нічого не стряслося, — каже, — просто самому гидко стало. Хватить, — сказав сам собі і на другий день пішов лікуватися. Тепер людиною себе почуваю, і настрої добрий і в сім'ї повний порядок. Раджу й тобі, Пашо, кінчати. Будь муж-

чиною, прояви характер». Ти розумієш — цей нещасний ренегат радить мені проявити характер! Розумієш — мені! Та ти знаєш, що таке характер? Мене з роботи вигнали, а я п'ю. Од мене жінка з дітьми відцуралися, а я п'ю! Мене з партії виключили, а я п'ю. У мене печінка вже нижче колін опу-

стилася, а я п'ю. Оце справжній характер! А йому, бач, гидко стало, і він риссю побіг у лікарню антабус ковтати. Сміхота!

— А все-таки, Пашо, що там не говори, справжній характер таки у Найди, а не в тебе.

Паша глянув на мене такими очима, які мав, очевидячки, Іван Грозний в останню мить перед убивством свого сина. Я аж одсахнувся від нього, а він по-мефістофільському розреготався на всю вулицю і простяг тремтячу руку.

— Ти, бачу, не в ладах з логікою. Дай краще карбованець. Піду пляшку «Біміцину» вип'ю.

— А що таке «Біміцин», Пашо?

— Є таке кріплене «Біле міцне». Дешевеньке винце й приємне. Горілка, знаєш, якось одразу з копит валить, а «Біміцин» п'янить повільно і легко. П'єш, і в тебе такий настрої, наче тебе міністром призначили. Ну, спасибі. Я пішов.

Бачте, який у Паші характер?

ЛЮБЛЮ ТОЧНІ НАЗВИ

І страшенно не люблю, коли якійсь речі, якомусь об'єкту чіпляють назву, котра зовсім не пасує їм, зовсім не відповідає самому призначенню і самому духу тієї речі чи того об'єкту. Отак причеплять не думаючи, і виходить типове «приший кобилі хвіст».

Є в Києві вулиця Високовольтна. Присягаюсь усіма святими, що на вулиці з такою страшною назвою я і дня не жив би. Добре, якщо тебе торохне одразу, і ти спокійно собі протягнеш ноги, а коли тебе тільки обсмалить або паралізує? Не завжди ж у нас буває напруга відповідного вольтажу.

З цих же міркувань я навіть не дивлюся на цукерки «Радій». З радіацією, самі розумієте, жарти ще гірші, ніж з високовольтною напругою!

Я принципово не купую печива «Казбек» — боюся зуби потрощити. З тих же таки міркувань не їм цукерок «Каракуми», що в перекладі на нашу мову

означає «чорний пісок». Я не купую навіть такого чудесного витвору наших кондитерів, як цукерки «Чапаєв». Повірте, язик не повертається сказати працівникові прилавку:

— Зважте мені півкіла Чапаєва.

Або таке: Варенична «Темп». Ну, який чудило, скажіть ви мені, стане їсти вареники в темпі? Вареники треба їсти повільно, зі смаком, а не так, як чорногуз — хап, хап, хап — та й полетів! Та й медицина ж радить — не спіши, коли їси. Це шкодить здоров'ю. У крайньому випадку, коли вже горить — спіши повільно.

Або ще вам приклад — ресторан «Динамо». Така індустріально-енергетична назва цілком підходить стадіону, футбольній команді, а не закладові громадського харчування, де навіть футболісти, коли туди заходять, то й ті м'яча не ганяють, а сидять собі за столиком, їдять, п'ють, словом культурно відпочивають.

Або ще вам один приклад — літак «Антей». Я схилию свою передчасно посивілу голову перед технічним талантом його творців, але признаюся чесно — я б не одважився сісти у цей літак. Хто хоть трошки обізнаний з міфологією, зрозуміє мене. А хто не обізнаний, для тих я зроблю невелику виписку із «Словника іншомовних слів»: «Антей у старогрецькій міфології — знаменитий герой, син Посейдона — бога морів і Геї — богині Землі; за переказом Антей був непереможний у боротьбі, поки він торкався землі — своєї матері; був переможений Геркулесом, який одірвав його від землі і задушив у повітрі».

Далі я вже мовчу...

Я ще розумію — ресторан «Млин». У цій назві все-таки є якесь раціональне зерно. Часом тут все-таки мелють. Мелють язиками, коли понализуються, як куций обметиці. А ви найдіть мені хоть макове рацзерно отутечки: «Індпошив жіночого плаття імені Кутузова»? Не заперечую, знаменитий фельдмаршал найбільше прославився саме тим, що пошив у дурні непереможного Бонапарта, але це ще не дає нам підстав сопричисляти його до титанів крою і шиття предметів дамського туалету.

Між іншим додаю: наведені тут приклади невдалих назв теж не дають ще підстав звинувачувати мене в тому, що я згущаю фарби. Хто має очі, той бачить. Є в нас і хороші і дуже точні назви. Що є, то є.

Недавно на нашій вулиці відкрили майстерню індивідуального пошиву чоловічого одягу й дали їй прекрасну поетичну назву «Мрія». Отут не промахнулися! Отут уже назва точно відповідає змістові. Сам у цьому переконався. Пошили мені в «Мрії» костюм, і я тепер з повною підставою можу сказати:

— Не костюм, а дійсно мрія! Про такий витвір кравецького мистецтва можуть мріяти усі циркові клоуни. Навіть знаменитий Попов!

Люблю точні назви.

Безумно люблю!

ТИ КРИТИКУЙ КОНКРЕТНО

(Сценка на районних зборах механізаторів)

Виступає шофер радгоспу «Широка балка» Побігайчик.

— Товариші, — каже, — тут ми слухали виступ начальника главку, котрий сказав, що в цьому році буде більше запасних частин. І торік нам обіцяли золоті гори, а що ми маємо на сьогоднішній день? Полетить якась копійчана деталь, зітреться якась паршивенька резинова втулка, — і ти вже стоїш на приколі, загоряєш, товариші.

— А хто це вам торік обіцяв тут золоті гори? — цікавиться начальник главку.

— Та од вас же приїздив один товариш. З такою круглою будкою.

— Ти нам шарад тут, товаришу Побігайчик, не загадуй, — знову перериває його начальник главку. — Ти прізвища називай, а то про якусь будку нам торочиш.

— Ну, мордатий такий. Прізвища його я не пригадую, — наївно виправдовується промовець, а це ще дужче розпалює представника міністерства.

— Критика, товаришу Побігайчик, — каже він, — то діло хороше й корисне, але коли ти вже когось критикуєш, так критикуй конкретно, а не так—вообще і загалі. Ти конкретні прізвища називай, конкретну посаду вказуй. Знаєш — мордатих у нашому главку багато.

Пожвавлення в залі...

ДУМАТИ НЕ ЗАВЖДИ КОРИСНО

Посімейство любителя автотуризму, їдучи літом у Крим, зупинилося у мотелі «Зелений гай» на ночівлю.

От батько і каже вісімнадцятирічному Жоржику, студентові філософського факультету, флегматику і мислителю:

— Ми з мамою переночуємо в готелі, а ти, синку, лишишся на ніч у машині. Тільки не спи, Жоржику, бо тут, кажуть, вештаються такі художники, що на ходу підметки рвуть. Виспишся завтра по дорозі.

— Добре, папа, я не засну, я буду собі думати.

Десь опівночі батько підходить до вікна й гукає:

- Жоржику, ти не спиш?
— Я не сплю, папа.
— А що ти робиш?
— Думаю собі.
— Про що ж ти думаєш?
— Думаю, чи доїдемо завтра до Алушти.
— Ну добре, думай собі, тільки не спи.
Десь за годину батько знову коло вікна.
— Жоржику, ти не спиш?
— Я не сплю, папа.
— А що ти робиш?
— Думаю собі.
— Про що ж ти думаєш зараз?
— Думаю, яка тепер може бути температура води в Чорному морі.
— Добре, думай собі далі, тільки не спи.
На світанку батько знову гукає з вікна:
— Жоржику, ти ще не заснув?
— Ні, папа.
— А що ти робиш?
— Думаю собі.
— А про що ж ти зараз думаєш?
— Думаю чи доїдемо завтра до Алушти.
— А чому ти знову про це думаєш?
— А вночі, папа, хтось усі чотири скати з нашої «Волги» зняв.
-

ЗАПОВІТ ПОХМУРОГО

Помирає Іван Похмурий. Довго помирає. Тяжко помирає. Смерть уже шосту добу стоїть з косою біля його ліжка-тахти і ніяк не може діждатися, коли ж уже зупиниться Іванове серце:

— Слухай, Похмурий, май же совість, — сердиться Смерть. — Не можу я по тижню стирчати біля кожного пацієнта. Ноги в мене не каззонні, і за простої мені ніхто не платить. Помирай собі з богом і не затримуй мене.

Похмурий пожадливо вхопив кілька ковтків повітря, скосив затуманені очі в бік Баби-Костомахи й кволим, хриплим голосом сказав:

— Якщо ти поклянешся, що виконаєш мою останню волю, то я помру зараз же.

— Ну валяй! Чого там ще тобі заманулося, бідолашному? Кажі швидше. Може, тобі півлітру «Екстри» на прощання принести?

— Не хочу! — буркнув Похмурий.

— А може, тобі чорної ікорки заманулося?

— Не хочу!

— То, може, тобі баночку консервів принести? Знаєш, отих, що колись у рекламі писалося: «Нам поспробувати пора бы, как вкусны и нежны крабы».

— Не хочу я твоїх крабів! — сердито махнув рукою Похмурий.

— А чого ж ти хочеш, бідолашний?

— Хочу, щоб не чуть було на світі ні сміху, ні усміху. Навіть отакусінського. Навіть у дитячій колиці. Хочу, щоб скрізь-скрізь була сама печаль і воздыханіє.

Смерть не стала розпитувати Івана Похмурого

про мотиви його дивовижного передсмертного жадання, смерть знала, що виконати заповіт Похмурого не зможе навіть вона — всесильна, але поспішала до когось із нас і тому, не вагаючись, видала Івану Похмурому фальшивий вексель.

— Гаразд, я виконаю твій заповіт, — сказала Баба-Костомаха. — Не буде однині на світі ні сміху, ні усміху. Навіть отакусінського. Навіть у дитячій колиці. А буде однині, як ти заповідаєш, сама печаль і воздыханіє. А коли б хто засміявся, то я його косою — р-ра-з! — і к чорту на кулічки! Слідом за тобою, Іване. Клянусь тобі, тільки помирай швидше.

Іван Похмурий у ту ж хвилину спокійно протягнув ноги. На його обличчі навіть посмішка застигла. Перша й остання посмішка в його житті.

НЕ В ГРОШАХ ЩАСТЯ

Зустрілися двоє давніх друзяк.

— Здоров, Микольцю! Чого це ти такий сумний, ніби тобі світ клином зійшовся?

— Ех, краще не питай.

— А що трапилось?

— Розумієш — до зарізу треба п'ятсот карбованців. Ходив до Петра, думав позичити, — каже нема, ходив до Василя — теж дуже ввічливо відмовив. Учора пішов до Юрка, а він ще й на сміх мене підняв. «Ти що, — питає, — хочеш втратити найкращого друга? Ти ж знаєш, що кредит псує відносини». Повір, уже тиждень зовсім не сплю.

— Ну як тобі, Микольцю, не соромно! Чого ж

ти одразу до мене не звернувся, чудило царя небесного.

— Та я не знав, що в тебе є зайві гроші!

— Не в грошах, Микольцю, щастя. Ти не церемонься і сьогодні ж приходь до мене. Я маю чудесні угорські таблетки. Проковтнеш одну на ніч і спатимеш до ранку, як убитий. Ну, до зустрічі!

ДИТЯЧА БЕЗПОСЕРЕДНІСТЬ

П'ятирічна Оксанка вперше виїхала до своєї бабусі в село. Вперше вона побачила живого півника, живу курочку, живих гусенят.

Але найбільше сподобалась Оксанці бабусина ряба льоха. Оксанка бігала за нею по двору, хватала її великі вуха, і коли льоха починала голосно рохкати, Оксанка заливалася дзвінким дитячим сміхом.

— Чого тобі, Оксанко, так весело? — питає бабуся.

— Ой, ваша свинка дуже смішна.

— А чого ж це вона тобі така смішна?

— А вона точно так балакає, як мій татко спить.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Нема на світі нічого паскуднішого, як худа свиня, мокра курка і дурний начальник.

*

Запитання в анкеті: чи маєте вищу освіту? Якщо ні, то яку маєте вчену ступінь — кандидата, доктора. (Підкреслити).

*

Хто боїться на старості посивіти, той мусить замолоду облісіти.

*

Що таке вечірня газета? Це той же самий ранковий часопис, тільки що виходить із запізненням.

*

— Як сьогодні рибалилось?

— Харашо. Піймав штук тридцять піскарів та ще штук двадцять всякої дрібноти.

*

Кожний літератор, який час від часу щось видає, має всі підстави вважати себе видатним письменником.

*

Коли запізнюєшся на поїзд — усі світлофори міста горять червоним світлом.

*

Погану людину і скромність не прикрашає.

*

Коли хочеш мати репутацію мудрої людини, то старайся якомога економніше демонструвати свою глупоту.

*

Значно легше робити людям великі пакості, аніж маленькі радості. Мабуть, тому ще стільки свинства на світі лишається.

*

Найкращий учитель — досвід. Але коли його немає — то й учителів не слід ігнорувати.

*

Сміху бояться навіть гумористи.

*

Коли б декотрим моїм знайомим всевишній був дав хоч трохи розуму — їх можна було б по-праву назвати справжніми ідіотами.

*

ЛИСТ ТИМ ТОВАРИШАМ, КОТРІ СОПРИКАСАЮТЬСЯ З ХІМІЄЮ, АЛЕ ЗАБУВАЮТЬ ЧАСОМ, ЩО ВОНА ДАМА ІЗ МСТИВИМ ХАРАКТЕРОМ

Здоровенькі були, шановні товариші!

Наперед скажу, що це буде страшенно сумний лист, може, найсумніший з усіх листів, будь-коли писаних мною. А як же ти засмієшся, коли тобі плакати хочеться?

Сьогодні вранці секретарка поклала мені на стіл чотири листи й картонну коробку, наповнену якоюсь чорною сумішшю.

— А це що за штуkenція? — питаю. Вона, бідолашна, втерла сльозу й сумно-сумно промовила:

— То бджілки.

— Які бджілки? Бджілки золотаві, а це щось чорне, наче таргани.

— Ну те, що лишилося від золотавих бджілок у колгоспі «Зоря».

Повірте, шановні товариші, — я не тонкосльозий, але коли уважніше придивився до цього картонного гробика, до почорнілих, скуцюрублених бджілок, — я теж мало не заплакав. А коли ще прочитав листи, — але ні, це були не листи, це були некрологи, це був зойк душі любителів бджільництва, — мене обсіли гіркі й неприємні роздуми. Я думав, думав і ніяк не міг збагнути, чому ми іноді за добро платимо злом? Чим завинили бджоли-трудівниці перед людьми? За що вони склали свої золотаві крильця у чорних передсмертних муках?

Може, за те, що споконвіку дають нам солодкий пахучий мед, не беручи за це ні копійки плати?

Може, за те, що приносять нам віск, без якого ми досі не можемо обійтись?

Може, за те, що обпилюють наші кучеряві сади й неозорі ниви наші, не вимагаючи за свій титанічний труд ні трудоднів, ні премій?

Чи, може, за те, що дарують нам свій знаменитий прополіс, за яким ми бігаємо, висолопивши язика, коли нас обсідають якісь грізні болячки.

От ви подумайте і скажіть мені — за що?

І ще однієї речі я не можу зрозуміти. Хочу, але не можу! Я знаю голову колгоспу «Зоря» Петра Петровича Семенюту, як одного з кращих колгоспних керівників. Він вміє господарювати, любить господарювати і, коли б мені ще вчора хто-небудь сказав, що його ім'я з'явиться у сатиричній пресі, то йому я відповів би:

— Тільки в одному випадку: якщо на нього буде вміщено дружній шарж.

І от тобі маєш! У «Зорі» допустили отаке нічим не виправдане лиходійство. Питаю товариша Семенюту:

— Як же це ви, Петре Петровичу, таку гаву впіймали?

— Та на головного агронома Сахна понадіявся, а він у свою чергу понадіявся на агронома по захисту рослин Ведмедя. А той теж не сказав пасічникам, що будемо сад обприскувати, от і вийшла промашка.

«Промашка», дійсно, вийшла, неприємна. Обприскали колгоспний сад якимсь новим препаратом проти плодожерки, а за одним рипом рясно покропили й квітучі акації, якими обсаджено сад. Ну,

а бджоли, розуміється, не сподівалися, що буде допущено таке нехлюйство, й прилетіли собі нектар брати. Бджоли — комахи високоорганізовані, дисципліновані, виховані, їм навіть на думку не могло прийти, що людина — вінець природи — може підготувати для них своїм недбальством таку страшну пастку.

Не знаю, як зреагувала на новий отрутохімікат зла плодожерка, може, тільки почхала трохи та й усе, а добрі бджілки-трудівниці не всі змогли навіть до своїх вуликів дотягти. До вуликів пасіки самої ж «Зорі», до вуликів сусіднього колгоспу «Зелена нива», до вуликів багатьох сільських аматорів бджільництва... А за які такі тяжкі гріхи — я вас ще раз спитаю?

Да, шановні товаришочки, хімія — дама вередлива, дама із мстивим характером. Вона не любить, щоб з нею легковажили, вона просто не зносить такого, знаєте, парубоцького шибайголовства: «А, що там з нею церемонитись. Хапай її за косми — й валяй на поля, на ліси, на городи». За такі легковажні штучки вона мстить і дуже часто жорстоко мстить.

Її уроки обходяться нам дуже дорого, а подекуди їх просто врахувати ще неможливо. Кібернетики поки що не винайшли лічильної машини, яка б хоть приблизно сказала, в яку копійчину влітають нам потруєні бджоли, риба, раки, худоба, свійська і дика птиця, зайчики і лиски. Дичина, що споконвіку була окрасою землі нашої, неоціненним суспільним багатством нашим, потихеньку-потихеньку стає музейною рідкістю. У степах України вже рідко де побачиш красуню-дрофу. Вже рідко почуєш літньої

пори у полях миле серцю нашому «падьпадьомкан-ня» перепела, про якого Остап Вишня написав такі ширі рядки. Пам'ятаєте?

«Любить наш народ перепілку: і в дитинстві любить, і в зрілих літах її він любить.

От, приміром, іде полем заклопотаний голова артілі.

Голова в голови розколюється од думок різних:

«А чи закінчили сьогодні шаровку?»

«А чи пропололи озиму пшеницю?»

«А чи...»

«А чи...»

Раптом із ярової пшениці стаккатно:

— Пать-падьом!

— Пать-падьом!

— Пать-падьом!

Зморшки на лобі в голови розгладжуються, очі яснішають, все обличчя легіднішає, розгортаються на його вустах пелюстки усмішки, він зупиняється і починає рахувати:

— Раз! Два! Три! Чотири! Ах, б'є! Ах, сукин кот, і б'є ж!

От і відпочила в голови голова!»

Деякі парубки-хімізатори за своєю заскоружлою звичкою можуть і зараз махнути зневажливо рукою: «Ет, літературщина, сльозливі емоції і ні грама раціональності. Подумаєш — бджоли, подумаєш — зайчики-лисички, дрофи-перепелички! Сім літ мак не родив, і голоду не було. Нам перш за все урожай потрібний!»

А хто каже, що урожай непотрібний? Хто? — я вас питаю.

Навіть патентований дурень цього не скаже. Урожай нам завжди потрібний, і при тому великий урожай. І хімія нам потрібна, бо вона помагає нам підвищувати родючість наших нив. Але хімія — це ті ж самі ліки. Вони помагають тільки в тому випадку, коли ми вживаємо їх у вивірених дозах, обережно, за строгою вказівкою лікаря, а переступи цю грань, і благо неминуче перевернеться на біду.

Як бачите, з хімією жарти погані. Пожартуєш з нею і неминуче опинишся у незавидній ролі тієї баби, котра жартувала з колесом та й в шпицях застряла.

Тому й прошу я вас і молю я вас: кріпко зятякуйте цю азбучну істину, шановні товариші! І тоді все в нас буде.

І високий урожай буде.

І пасіки багатющі будуть.

І лисички-зайчики будуть.

І дрофи-перепілочки будуть.

І чисте повітря в нас буде.

І парубоцьке здоров'я до ста літ у нас буде.

І гарячих сліз на очах секретарки моєї не буде.

СМІШИНКИ Й ПЕРЧИНКИ

ЮВІЛЕЙНЕ

Я не люблю ходити на ювілеї моїх друзів-письменників. Мені жалко ювілярів. Вони нагадують мені бджілку, котра потрапила в бочку з патокою і ось-ось задихнеться у ній.

На бідолаху ювіляра часто обрушуються такі потужні струми тотального елею, що часом крикнути хочеться:

— Що ви робите, люди добрі! Ювіляр ще живий!

ДРІБНОВЛАСНИЦЬКІ СТРАСТІ

Іван Юхимович Затуливітер прийшов з роботи в добромум гуморі, що з ним не так уже й часто буває. Ще й не роздягшись, він дістав з кишені гаманця, вийняв звідтіля квиток грошово-речової лотереї і сказав дружині:

— На і добре сховай, щоб Сашко, бува, не посіяв його де-небудь. Май на увазі — це «Москвич». Ех, матері його ковінька, і поїздимо ж ми цього літа! Сусіди лопнуть од заздощів.

— Не кажи гоп, поки не перескочиш! — засміялася дружина. — Та й звідки ти взяв, що виграєш «Москвича»? Моли бога, щоб хоч велосипеда виграв.

— А я тобі кажу, що виграю «Москвича». Ти понюхай квиток. Ні, ні, ти понюхай. Ну, що? Я ж тобі кажу, що він бензином пахне.

А семирічний Сашко все це вислухав та й давай з радощів стрибати на одній нозі по кімнаті. Стрибає і приказує:

— А я залізу в «Москвича», крутитиму руля і піпикатиму. Отак: «Пі-пі-пі!», «Пі-пі-пі!»

А батько як скипить, як крутоне Сашка за вухо, як гримне:

— А не піпикай, бісова душа, а то аккумулятора мені розрядиш! Бач, яке «піпикало» знайшлося!

* * *

...Господи, до чого ж сильні ще дрібновласницькі страсті!

АРХІПОЛІГЛОТ

— Це правда, що ви знаєте дуже багато мов?

— Ого! Я їх знаю стільки, що вже не пам'ятаю, як говорити по-грецькому, а як по-німецькому.

ВСУПЕРЕЧ ЛОГІЦІ

Дехто ганяється за літературною славою, як ганяється кошеня за своїм хвостом.

Якби кошенята були обізнані з логікою, вони напевно цього не робили б, бо ніхто ніколи ще не догнав власного хвоста.

АВТО НЕ ЗАВЖДИ БЛАГО

Геніальні рядки, ба навіть цілі строфи приходили в голову поетові Н. завжди на ходу.

Але Н. не посів навіть середняцького місця у нашій поезії, оскільки не любив ходити, а весь час їздив власним авто.

ПЕДАГОГІЧНА ПОРАДА

Деякі папаші й мамаші часом запитують:

— Як уникнути всіляких клопотів, пов'язаних з навчанням і вихованням своїх дітей?

Дуже просто. Не женитися!

ПОДАРУНОК ЧИТАЧАМ

Письменник Григійр Шамкало забрав із видавництва рукопис свого нового роману, що був уже прорецензований і внесений до видавничого плану на 1971 рік.

На запитання кореспондента літгазети: чим, власне, письменник пояснює цей свій крок, Григійр Шамкало коротко відповів:

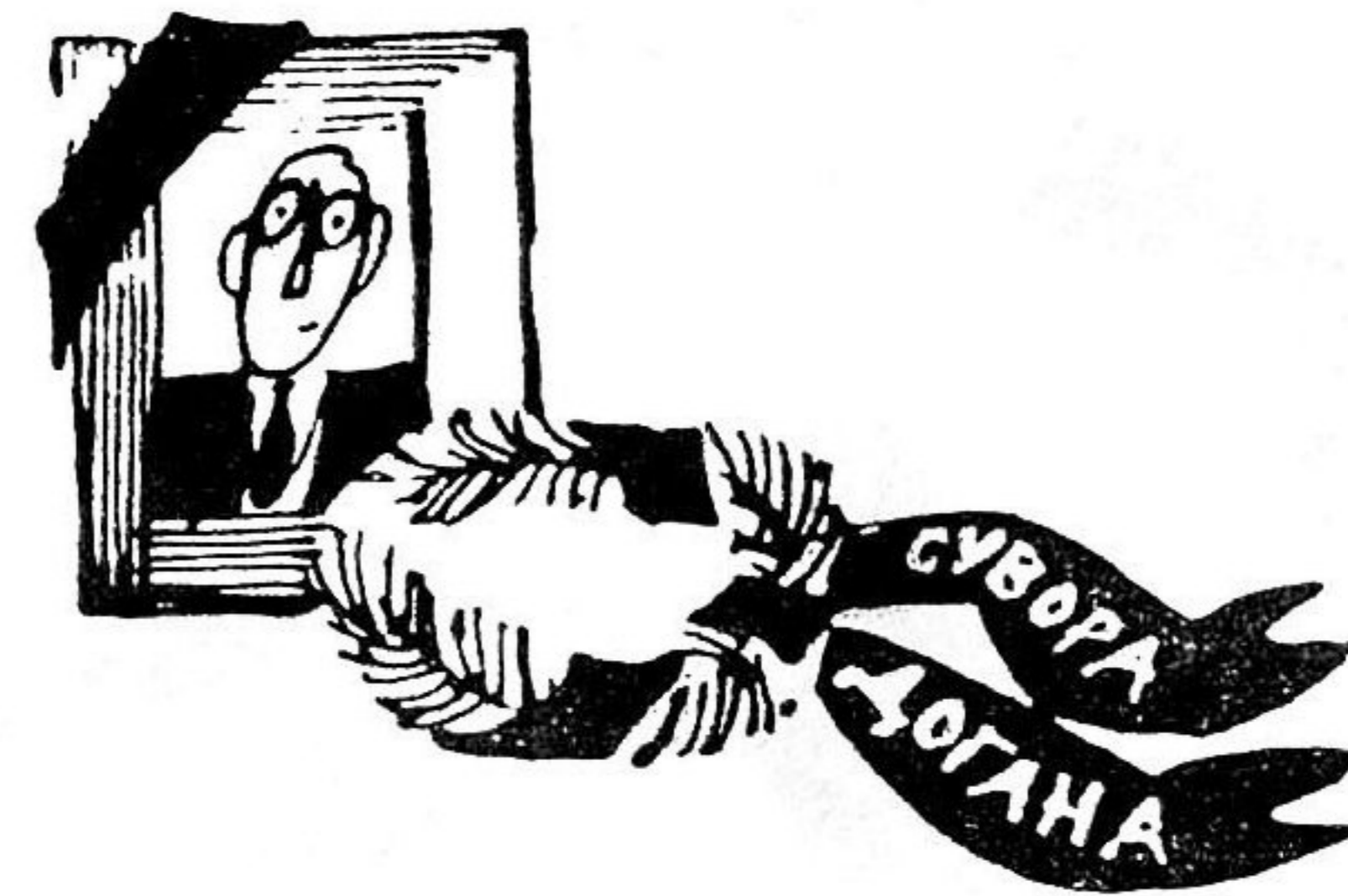
— Мені просто хотілося зробити хороший подарунок читачам на честь республіканського з'їзду письменників.

Григійр Шамкало закликав колег по перу підтримати його почин.

ЖАЛЬ-ЖАЛЬ

Деякі наші керівники дізнаються про стан здоров'я своїх кадрів по чорній рамочці на останній сторінці газети.

— Тю, ти диви — Петренко вмер! Ну й діла. А я збирався завтра на колегії доброго прочухана йому всипати. За перший квартал досі звіту не здав. Жаль-жаль!

МОЖЕ БУТИ

Один голова райвиконкому казав мені:

— Розкритикуйте в «Перці» нашу районну газету. Ну майже зовсім не пише про вивозку гною на поля, а питання гнойового господарства в районі взагалі веде на низькому рівні.

— А чим ви це пояснюєте?

— Думаю, що редактор газети просто не зумів прищепити своїм працівникам смак до гною.

Може бути!

ГОРІЛКА НА НОГАХ ТРИМАЄ

Чоловік жінці:

— Що ти мені тою випивкою очі печеш? «П'єш!», «Напиваєшся!». Ну п'ю. Ну напиваюся! Горілка мене тільки й на ногах тримає.

У ВСЯКОГО СВОЇ СТРАХИ

Моя сусідка Маргарита Августівна десь почула, що в Києві будують крематорій, і зажурилася страшенно:

— Повірте, — каже, — вмерти я не боюся, але коли згадаю, що тебе ото будуть у печі спалювати, то такий страх бере, що аж у п'ятах холоне.

У всякого свої страхи!

А я охоче міняю кладовище на крематорій, уже тільки задля того, щоб на світі не існувало більших страхів.

ЯКЕ ІХАЛО, ТАКЕ Й ЗДИБАЛО

Серед білого дня кренделює вулицею п'яний до чортиків суб'єкт. Йому назустріч суне другий суб'єкт, теж укомплектований по саму зав'язку.

— П-прошу пардону, — звертається перший до другого. — Ви мені не скажете, що зараз на вулиці — ніч чи день?

— Не з-знаю, голубе, не з-з-наю. Я не ту-т-тешній.

СПОМ'ЯНУВ

Пішов на поминки свого друга і так назюзякався, що того ж дня сам віддав богу душу.

ХОДИТИ ТРЕБА

Той, що ходить, завжди може впасти. Той, що плазує, ніколи навіть не спіткнеться.

І все-таки треба ходити.

Якщо ти людина!

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Шановний товаришу редактор! У чотирнадцятому номері «Перця» на передостанній сторінці була вмішена невеличка статейка під заголовком «Клуб на замку», яка викликала в нашому селі нездоровий сміх і справедливе обурення.

Повірте мені, що поки я не прочитав цієї брехливої статейки, то твердо вірив, що «Перець» пише правду й тільки правду. Тепер я бачу, що це зовсім

не так. Не думайте тільки, що, може, я обидився за те, що в цій статейці ваш писака за одним рипом вимадав дьогтем і мої ворота — скомпрометував і мене, як невтомного колгоспного культармійця. Не, ще раз кажу — НЕ.

Повірте мені, що я люблю критику, але критику правдиву й життєстверджуючу.

А де ж правда в статейці «Клуб на замку»? Повірте мені, що з цієї брехливої писанини в нашому селі навіть кури сміються, не кажучи вже про колгоспників. Вони просто падають од сміху. Колгоспники страшенно обурені неправдою.

— Оце, — кажуть вони, — попав Перцем у небо! Чи він, — кажуть, — окуляри вдома забув, чи він зовсім сліпий, той писака, бо де ж він міг побачити той замок, коли в нашому клубі вже два роки зовсім дверей нема.

Вимагаю помістити мій лист у «Перці», щоб восторжествувала правда. Інакше в «Крокодил» буду скаржитись.

Завклубом Степан ПРАВДИВИЙ.

КОЛИ НАМ ЗА П'ЯТДЕСЯТ

— Як здоров'я?

— Та так. Гірше, як було, але краще, ніж буде.

ВІЧНИЙ БОРЕЦЬ

Він завжди в борні. Перед їдою бореться з голодом, а поївши, бореться зі сном.

ПОРАДА МОЛОДИМ

Коли у вас ще немає задишки і красивих вставних зубів, — не переживайте.

Цей недолік скоро мине.

АРХІПІДЛАБУЗНИК

Він навчився вклонятися так низько, що носом здував пилюку з черевик начальства.

ГОНОРІС КАУЗЕ

Науковий працівник інституту філософії Григійр Пательня написав фундаментальну наукову працю, у якій теоретично обгрунтував, що на світі ніхто нічого не знає.

Без захисту дисертації йому одноголосно присудили докторську ступінь.

УГАДАВ

У фойє клубу письменників стоять двоє. Один щось розповідає, енергійно жестикулюючи руками, а другий мовчки слухає.

Підходить третій, вітається з обома, але той, що енергійно жестикулював, одразу попрощався і пішов.

— На кого це Василенко брехні тут розводив? — питає третій першого.

— А чому це тобі так здалося?

— Ну, Василенка я знаю, як облупленого. Він завше, коли щось бреше, то страшенно руками розмахує.

— Не знаю, не знаю.

— А все-таки про кого це він ахінею тут ніс?

— Та розхвалював твою нову повість. Запевняв, що вона написана на рівні кращих творів Хемінгуея...

ВИХОВАНІ ОНУКИ

Мій сусід Леонід Степанович — персональний пенсіонер, чи як він любить скорочено казати «перспенс» — не нахвалиться своїми онуками.

— Двійко їх у мене. Старшенький у перший клас ходить, а меншому шостий іде. Але до того вони в мене вже виховані, до того чемні, до того розумні, що просто душа радіє. Оце сідаю з ними в підкидного грати, ну й для їхньої втіхи часто навмисно

програю їм. А думаете хоч раз котре скаже: «О, дід у дурнях лишився»? Боронь боже!

Навіть меншенький і той завжди каже: «О, в дідуся зайві карти на руках лишилися».

ЗМІСТ

Свині не винні	5
Як Пилипко за кооперацію постраждав	12
Молитва батька	19
Зразковий племінник	21
Звели наклеп	23
За мудрим принципом	26
Правильно формулювати	27
По науці	28
Як покінчили з поріддям шайтана	29
Без шпаргалки...	31
Сильний характер	33
Люблю точні назви	36
Ти критикуй конкретно	39
Думати не завжди корисно	40
Заповіт Похмурого	42
Не в грошах щастя	43
Дитяча спостережливість	44
Спостереження	45
Лист тим товаришам, котрі соприкасаються з хімією, але забувають часом, що вона дама із мстивим характером	47
Смішинки й перчинки	52

Федор Юрьевич Макивчук

СВИНЬИ НЕ ВИНОВАТЫ

(на українском языке).

Редактор **М. Білкун**

БФ 12004, Зам. 01689. Здано до набору 28. III. 1972 р. Підписано до друку 12. V. 1972 р. Тираж 100150. Формат паперу 70×103^{1/32}. 1 папер. арк. 2 друк. арк. Обл-вид. арк. 2,28. Ціна 10 коп.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна». Київ, Брест-Литовський проспект, 94.